

Пригадайте

►Що таке національна економіка та економічний розвиток?

- **Національна економіка** — це історично сформована сукупність підприємств та установ, які працюють на території певної держави з метою задоволення потреб людей і підвищення їхнього рівня життя
- **Економічний розвиток** — це перехід від одного етапу економіки до іншого, при якому в новому періоді не тільки збільшується виробництво тих самих товарів і послуг, що вже вироблялися раніше, а має місце й виробництво нових товарів і послуг з використанням нових технологій порівняно з попереднім періодом

►На які сектори поділяють національне господарство?

- **Первинний** сектор економіки (видобуток сировини та виробництво напівфабрикатів)
- **Вторинний** сектор економіки – переробна промисловість і будівництво
- **Третинний** сектор економіки: послуги населенню та підприємствам

Типи економічних систем

**Економічна система
країни - спосіб
організації
економічного життя
суспільства, який
визначають відносини
власності та
господарський
механізм**

Найважливіші ознаки економічної системи

	Що виробляти і в яких обсягах	Як виробляти (хто та за допомогою яких ресурсів та технологій)	Для кого виробляти (хто буде власником і споживачем виробленої продукції)

Типи економічних систем

Головну роль у будь-якій економічній системі відіграє **виробництво**, а також **розподіл, обмін і споживання**.

У наш час більшість країн світу має одну з чотирьох економічних систем: ринкову, командно-адміністративну, змішану і традиційну (перехідну)

Традиційна

Командно-адміністративна

Ринкова

Змішана

Традиційна економічна система

Утворилася у давні часи і середньовіччі з натурально-общинними формами господарювання. Частково збереглася у слаборозвинених країнах *Африки, Азії та Океанії*.

Командно-адміністративна економічна система

Система, при якій панує державна власність на ресурси.

її ще називають *централізовано-плановою.*

Колишні республіки СРСР, соціалістичні країни Східної Європи й Азії, а сьогодні - Куба, КНДР (Корейська Народна-Демократична Республіка)

Змішана економічна система

Поеднує ринкове саморегулювання економіки та стійкість державного управління, необхідного для задоволення соціальних потреб суспільства

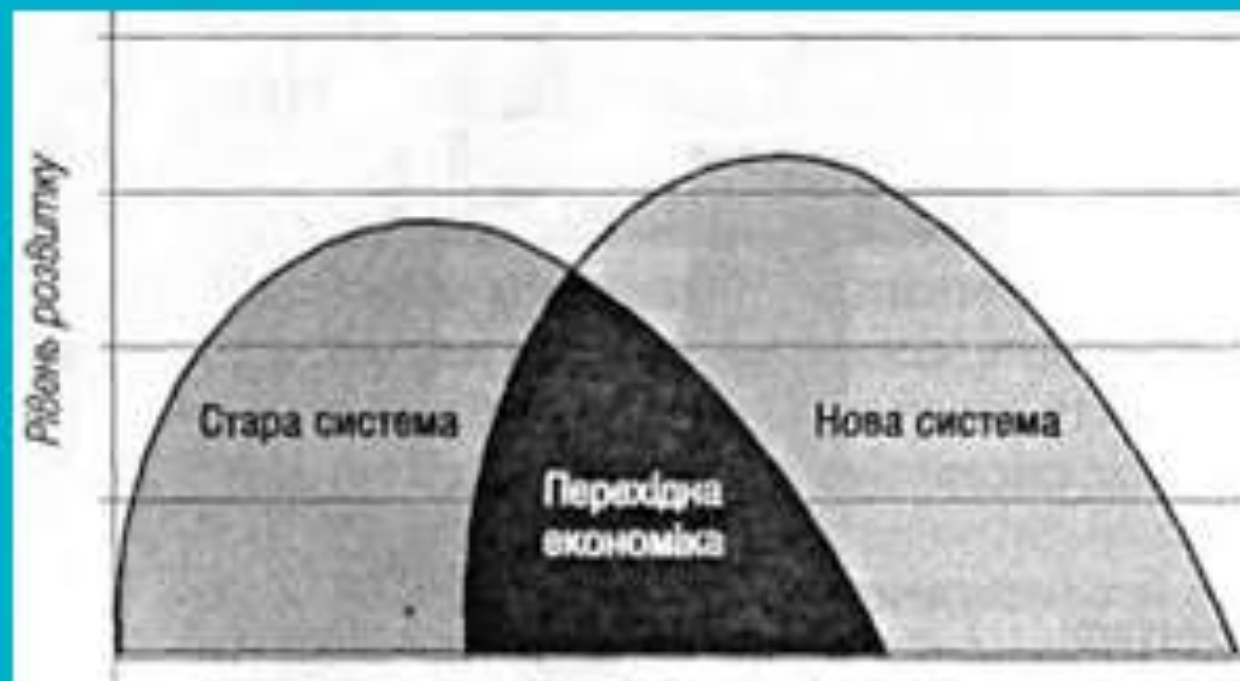
Притаманна сучасним економічно розвиненим країнам

Перехідна економіка

Це перетворення централізовано-планової моделі економічного розвитку на відкриту економіку, у якій поєднувалися б ринковий механізм функціонування і гнучкі методи державного регулювання.

Країни з перехідною економікою: країни колишнього СРСР (Україна, Білорусь, Литва, Молдова, Росія, Грузія, Вірменія та ін.), колишні країни Центральної та Східної Європи (Польща, Словаччина, Чехія, Угорщина, Румунія, Болгарія та ін.) і три азійські країни - Китай, Монголія, В'єтнам.

Ринкова економічна система

Це такий тип організації господарства, за якого вироблений продукт стає товаром і продається на ринку.

Конкуренція - основна рушійна сила розвитку ринкової економіки.

Країни з ринковою економікою: високорозвинені країни світу. Сьогодні в багатьох країнах ринковий механізм поєднаний з державним регулюванням. Країни з типовими рисами ринкової системи: Саудівська Аравія, Бахрейн, Кувейт.

Національні моделі економічної системи змішаного типу

Американська модель (англо-саксонська)

Доволі вільна система управління національною економікою, де основний акцент перенесено на ринкові регулятори економічних процесів. Держава регулює правові методи і сприяє для розвитку бізнесу. США, Канада, Велика Британія, Австралія

Японська модель (далекосхідна)

Держава активно регулює соціально-економічний розвиток країни. У суспільстві поширена психологія колективізму, солідарності. Японія, Республіка Корея, Сінгапур.

Шведська модель (скандинавська)

Держава активно втручається у процес розподілу і перерозподілу доходів, створення потужної системи соціального захисту населення, домінування ідей рівності й солідарності. Швеція, Норвегія, Ісландія, Данія

Німецька модель

Активно використовується ринкові регулятори, насамперед конкуренція, і створюються на державному рівні ефективні системи соціального захисту громадян. Німеччина, Австрія, Швейцарія, Франція, Іспанія, Італія та ін.

**Світове господарство (світова економіка), світовий ринок.
Поняття «спеціалізація території»,
«міжнародний поділ праці**

Як і чому сформувався поділ праці

ОСНОВНІ ЧИННИКИ МІЖНАРОДНОГО ПОДІЛУ ПРАЦІ

Географічне положення країн

Наприклад, приморські країни спеціалізуються на морському рибальстві, приморські «вузлові» країни — на обслуговуванні світової морської торгівлі (Сингапур, Кіпр, Панама, Греція), внутрішньоконтинентальні європейські країни — на міжнародних транзитних перевезеннях сухопутним транспортом

Природно-ресурсна база

Визначає спеціалізацію країн на галузях добувної промисловості, сільського й лісового господарства, лікувально-санаторного господарства, відпочинку та туризму

Соціально-економічні умови

Різноманітні галузі спеціалізації формуються під впливом історичних особливостей розвитку країн, національних і релігійних традицій населення, наявності масових або кваліфікованих трудових ресурсів, нагромадження капіталів, НТП, упровадження нових технологій тощо

ГОСПОДАРСТВО

СУСПІЛЬНИЙ ПОДІЛ ПРАЦІ

Первинний сектор

Сільське господарство
Лісове господарство
Рибне господарство
Видобувна промисловість

Вторинний сектор

Промислове виробництво
Будівництво

Третинний сектор

Надання невиробничих
і виробничих послуг

Національні господарства

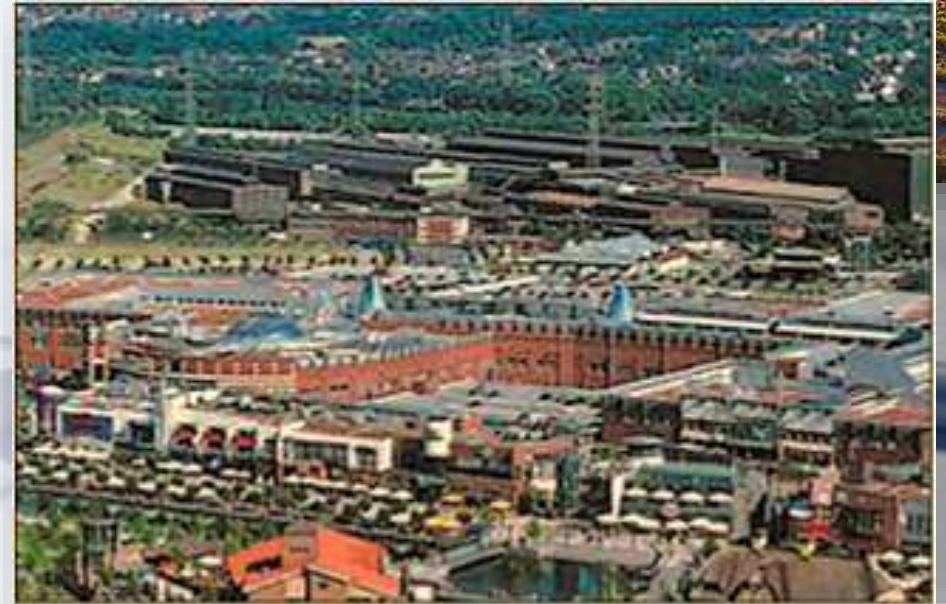
Транснаціональні корпорації

МІЖНАРОДНИЙ ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОДІЛ ПРАЦІ

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО

Спеціалізація території

- ▶ Залежно від масштабів територіального поділу праці визначають різні *рівні спеціалізації територій*:
 - спеціалізація населеного пункту
 - району
 - регіону
 - країни
- ▶ **Спеціалізація території** (міста, району, регіону, країни) — це переважний розвиток тих виробництв, для яких на певній території сформувалися найкращі умови
- ▶ За спеціалізацією невеликі міста поділяють на промислові, транспортні, санаторно-курортні та рекреаційні центри.
- ▶ Великі міста є багатофункціональними.

Міжнародний поділ праці

Міжнародний поділ праці (МПП)

— спеціалізація країн на виробництві певних видів товарів та послуг й обмін ними.

► Ці товари надходять до інших країн світу й стають «візитною карткою» держави, що їх виробляє → **зорієнтована переважно на експорт** (вивезення товарів за кордон), тобто набуває характеру **міжнародної спеціалізації**

Квітникарство —
«візитна картка»
Нідерландів

Робототехніка — напрям
міжнародної
спеціалізації Японії

► Участь у міжнародному поділі праці дозволяє країні зосередити свої зусилля на виробництві тих товарів, для яких у неї існують якнайкращі умови.

Спеціалізація України

Україна спеціалізується на виробництві

- залізної руди і чорних металів,
- продукції сільського господарства (зерна, пшениці, кукурудзи)
- харчових продуктів (соняшникової олії, меду) та ін.

Світовий ринок

Світовий ринок

— це сфера обміну товарами та послугами між національними господарствами

► Світовий ринок є сукупністю прямих договорів (між партнерами з різних країн), спрямованих на задоволення потреб у товарах та послугах, забезпечення необхідними ресурсами та отримання доходу

► Світовий ринок став першою умовою існування єдиного світового господарства

Світове господарство

Світове господарство

— це історично утворена сукупність національних господарств усіх країн світу, поєднаних між собою міжнародними економічними зв'язками, в основі якої лежить міжнародний поділ праці

► Процес становлення світового господарства можна умовно розділити на кілька етапів

ЕТАПИ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Етап розвитку	Стадія формування	Період	Переважаюча сфера розвитку
Аграрний	Зародження	До середини XIX ст.	Сільське господарство
Індустріальний	Становлення	Друга половина XIX — середина XX ст.	Обробна промисловість та будівництво
Постіндустріальний	Розквіт	Із кінця XX ст.	Невиробнича сфера

Підсумуємо

- ▶ Спеціалізація території (міста, району, регіону, країни) — це переважний розвиток тих виробництв, для яких на певній території сформувалися найкращі умови
- ▶ Міжнародний поділ праці виник у результаті тривалого процесу спеціалізації країн на виробництві найбільш вигідної продукції
- ▶ Формування світового ринку, поглиблення міжнародного поділу праці, розвиток машинної індустрії та транспорту наприкінці XIX — на початку XX ст. об'єднали країни в єдине світове господарство